

Trusler og Trusselbildet i Baltikum

SITUASJONEN I BALTIKUM OG ESTLAND SOMMEREN 1993

104750

Av Forsvarsministerens adjutant, løytnant Toivo Treima, Estland.

- Russerne ser seg selv som foreldre som vil lære opp sine barn. De er meget vanskelige å forhandle med. De tenker ikke alltid logisk, og trekker gjerne tilbake sine muntlige tilsagn de er kommet med tidligere. Tilbaketrekkingen av russiske tropper går ganske langsomt, bare 70-80 soldater hver måned. Blant annet krever de at vi skal bygge boliger i Russland for troppene som skal ut av Estland. De kommer også hele tida med nye krav. I 1940 flyttet de vår grense vestover og i den sonen som vi gjerne kaller den økonomiske sonen, forter de seg med å bygge ut anlegg for å etablere faktiske forhold.

Dette var noen av utsagnene den estniske løytnanten Toivo Treima, la fram på den nordiske Folk og Forsvarskonferansen på Visby, Gotland, i juni.

Løytnant Toivo Treima.

DET STRATEGISKE BILDET

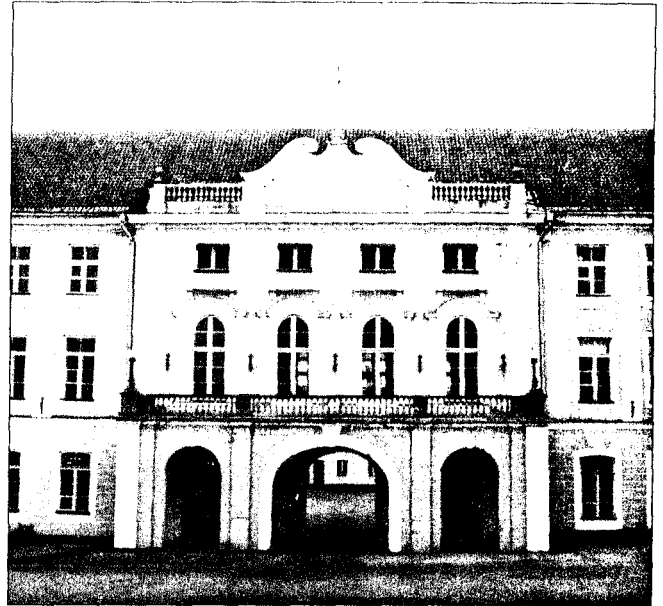
For å bibeholde sin prestisje og av marinesstrategisk interesse har Russland bestemt å beholde Østpreussen (Kalininograd) som base for sin baltiske flåte. Hvis russerne mister Østpreussen, så stenges flåten inne i Finskebukta samtidig som man mister sine havner i Baltikum. For å sikre flåten i Østpreussen samler den russiske militærledelsen der store mengder av tropper fra hær, flyforband og luftforsvarstropper. Østpreussen ser nå mere ut som en «knyttneve» og truer i virkeligheten Baltikum fra sør og Polen fra nord. Deres marineinfanteribrigade plassert i Østpreussen har aktivisert sin virksomhet. Den kan brukes i krisetilstand for å foreta lands-

etting i Baltikum, der i praksis det mangler kystforsvar. Russiske landsettinger mot land med utviklet forsvarsstrukturer er i dag urealistiske fordi deres flåte i den siste tiden ikke har gjennomført større øvelser og samarbeidet mellom flåte, fly og landsettingstropper halter, bl. a. av økonomiske grunner. Man har helt enkelt ikke råd til å gjennomføre større strategiske fellesøvelser.

Forts. fra side 7

politikken som fortsatt gjelder i delelinjeforhandlingene.

Norge ønsker fortsatt å holde på denne politikken, kan presetalsmann i Utenriksdepartementet Ingvar Havnen forsikre i dag, nesten ett år etter Brundtlands erklæring. På den måten håper man å opprettholde presset på russerne i dette vanskelige spørsmålet (hvor reelt dette pressmiddelet i virkeligheten er, kan man jo spørre seg, ettersom forhandlingene står nokså i stampe for tiden). Dette havsamarbeidet som nå er i gang, er av mer praktisk karakter, og det er ikke aktuelt å gå inn med penger, sier Havnen. Når delelinjespørsmålet er løst skal ressurspørsmål som utnyttning av gass, olje og fiskeressursene tas opp, sier han.

Regjeringsbygningen i Tallin, Estland.

Men - man kan ikke la være å legge merke til at det allerede i dag skjer et samarbeid som til en viss grad også impliserer økonomi. Og etter besøk i Russland er det lett å få følelsen av at det er umulig å få til noe samarbeid med russerne uten å implisere økonomi, så langt som landet står tilbake teknologisk.

Å holde gass og olje utenfor dette samarbeidet er enkelt så langt. Gass og olje er ikke ressurser som det presses på å ta i bruk i fra norsk side. Men samarbeidet på fiskerisiden trenger seg på, ikke minst etter de siste avsløringene om russisk overfiske. Derfor kan det være vanskelig å bruke fiskeressursene som pressmiddel i denne saken. - Heller ikke økonomisk. Skal vi få bukt med overbeskatningen, er jeg redd for at norske myndigheter til sist vil måtte punge ut med noen kroner.

Og så er spørsmålet i neste omgang, hva gjør regjeringen med delelinjespørsmålet - dette uløste problemet i Barentshavet om hvor grensen mellom Norge og Russland skal gå? Kan dette kystsamarbeidet - den delen som ikke angår fiskeressursene - brukes som et pressmiddel, så er man kanskje kommet et skritt videre på veien. Dette er et samarbeid som ikke trenger seg på for Norge, men russerne har mye å hente fra norsk teknikk og teknologi. Og for ikke å glemme Nordøst-passasjen som russerne har store forventninger til - også her kan Norge holde litt igjen dersom man ønsker å ha et pressmiddel i delelinjespørsmålet. Men det er også grunn til å minne om at slik tilstandene er i Russland for tida, kan enhver form for pressmiddel fra norsk side i realiteten være kun en illusjon, uten virkning på russiske myndigheter.

En viktig del av utviklingen av forsvarstiltak i Baltikum må derfor bli å skape kystvakt og være i stand til å bekjempe fiendtlig ilandsetting. I selve Balikum finnes russisk brigade i Lettland nær Riga, som er i høyeste stridsberedskap. Brigaden har til oppgave i en krisesituasjon å forsvare Nord-Østre MOstap i Riga.

For Estland er største trusselen den 76. luftbårne divisjonen i Pskov som er like ved vår bakkdør og som er eneste styrke med høy stridsberedskap og slagkraft. I Pskov finns også en Spetsnaz brigade og dit kan også sendes spetsnazbrigaden fra Viljandi i mellomste Estland. Formodentlig kommer de til å bli slått sammen. Russland har også forsterket sine tropper i Karelen. Etter gjennomgripende reformer kommer det sannsynligvis til å bli plassert 3 infanteri- og 1 luftbårne brigade i Leningrads MO. Hele Baltikum kommer dermed til å havne mellom hammeren og amboltene, mellom Leningrad og Østpreussen.

Russiske grenseforsvarstropper forsterker den nye grensen i høyt tempo for å sette oss overfor fakta under de pågående bilaterale forhandlinger, der bl. a. akkurat grensespørsmålet er et av de store problemene.

Alle russiske stridsfly som fantes på Estlands flyplasser har forlatt Estland. Militærflyplas-

sen i Parnu har i et halvt år hørt under Flydirektoratet i Estland, og brukes som sivil flyplass.

Flyplassene i Haapsalu, Rutja og Tartu er også overtatt av oss. I Taru fikk det siste russiske militærfly lande og ta av den 7. juni i år og etter det får ingen flere fly lande der.

På Rakveres militærflyplass fantes det 10 kystvakt helikoptre Mi-8, men de måtte forlate Estland i slutten av juni.

I Amari har vi tatt over 2/3 av hele flyplassen. Bare på selve flystripen med ledersentralen finns det russiske tropper og der pågår 4 til 5 transporter hver uke. Fly som An-10, An-12 og An-26 transporterer vekk deler av kjerneraktore fra Paldiskei, sa Toivo Treima.

DEN ESTNISKE HÆR ER ETT ÅR GAMMEL

Den estniske hær er bare ett år gammel, opplyste løytnant Toivo Treima. Vedtak om å opprette et Forsvardepartement ble gjort den 13. april 1992 og opprettelsen skjedde den 22. juli.

Vår oppfatning er at Forsvaret må begynne med en felles, lik utdanning. Senere må vi arrangere forskjellige slags kurs og opprette høyskole for å utdanne offiserer. Grensepolitiet og

Konferansen på Gotland var utmerket forberedt og ble ledet smilende og med fast hånd av Roland Axelzon og Christina Salomonson.

Heimevernet må organiseres slik at de kan flyttes over til Hæren. Vi har ikke råd til å ha en dobbel ordregivning og rapportering. Derfor denne muligheten til å overføre styrker og offiserer.

Vi har 2,500 personer i utdannelseskompanier. Vi regner med å kunne øke tallet til om lag 8,000 i 1994. 200 vernepliktige er utdannet til redningsstyrker. Flygere er under utdanning, selv om vi ennå ikke har noen fly.

En del av hæren vil være vernepliktige, og en del vil bli ansatt på kontrakt. Heimevern-

et er basert på frivillige, med fire ansatte i hver HV-krets.

Noen av våre offiserer er utdannet i Russland, noen i Vesten. Av offiserene i staben er 90 prosent utdannet i Russland. Forsvarssjefen har bakgrunn fra U.S.A. Selv er jeg utdannet i Estland, sa Treima. In nær framtid skal 20 offiserer på kurs i Sverige. 10 offiserer har fått utdanning i Finland. Vi håper at også Danmark og Norge kan gi trening og opplæring av våre offiserer, sa Treima, som også håpet på at et kompani kan opplæres til FN-tjeneste.

Forts. fra side 10

ver forsvar for St. Petersburg-området og Kola halvøya hvis betydning kommer til å øke. Men man bygger også nye garnisoner som ikke kan sies å være midlertidige.

Utkastet til Russlands nye militærdoktrine fortjener spesiell granskning. Trusselbildet er en blanding av nytt og gammelt. Faren for storkrig mener man er vesentlig redusert, men det er visse farer som gjør at nasjonen må være klar til å mobilisere alle sine ressurser på samme måte som under «Den store patriotiske krigen». En

gammel ide er «beskyttelsessonen».

Utkastet til doktrinen har også positive sider. Man anser ingen for å være fiende, man er klar til støtte FN og KSSE også med militærestyrker, og man er innstilt på samarbeide med NATO og EF.

Utkastet er enda til diskusjon, og det er umulig å si hva utfallet blir.

Tysklands interesser retter seg stadig tydeligere østover og nordover. Tyskland har avtaler

med Polen og Russland mens forholdene overfor andre stater, spesielt med de tidligere sovjetstatene enda ikke er avklart. Nytenkning foregår også i Tyskland om landets hovedoppgaver når det gjelder sikkerhetspolitikken. Tysklands militære rolle i Østersjøen beror mye på dets stilling i NATO og deres strategiske tenkning. U.S.A.s nye strategi og selv NATOs er enda ikke blitt fullt utformet, men man kan i alle fall konstatere at de trekk som kan påvirke utviklingen i Østersjøområdet er minkende troppestyrker og konsentrasjon om

fredsbevarende tiltak og muligheten til hurtig å gripe inn i kriseområdene.

Østersjøstatene har under dagens forhold sammen utmerkede muligheter til å påvirke sitt havs militærpolitiske og strategiske utvikling. Som det har vist seg er Østersjøen i stedet for et praktisk talt innesluttet hav blitt et åpent og fritt hav der sjansen for konfrontasjonskrig er veldig liten. Men hvis den internasjonale trenden snus, så er Østersjøen et konfliktsområde og som kommer til å bli dratt inn helt i innledningsfasen.